

Lazhnik Volodymyr, Pugach Sergiy. Modern Intergovernmental Migration of the Population in the Czech Republic. The features of modern development of processes of intergovernmental migration of population are considered in Czech Republic. The dynamics of intergovernmental (external) migration of population for years existence of independent Czech Republic and specific of forming of immigration politics of country of relatively labour migrants and illegal immigrants are analyzed. The degree of influence of new immigration legislation is set on the dynamics of external migrations of population of country. The spatial structure of settlement of foreigners is considered on territory of country, and also feature of the age-related structure of immigrants and emigrants. The personal touches of spatial structure of immigration inflow and emigrant outflow of population are educed on the modern stage of development of country. Regional differences are investigational in forming of migratory balance of intergovernmental migrations of population in Czech Republic at the level of districts and okres. Five types of districts (okres) are distinguished after character of display of intergovernmental migratory motion of population.

Key words: population, migratory processes, migration, intergovernmental (external) migration, immigration, emigration, foreigners, illegal migrants, migration balance.

Стаття надійшла до редколегії
07.05.2013 р.

УДК 913:910.3[332.122]

Наталя Страчкова

Приморський регіон: суть та підходи до визначення

Вивчено й узагальнено вітчизняний та зарубіжний досвід до визначення суті приморського регіону, виділено основні підходи до визначення приморського регіону в контексті завдань управління та конкретно-наукових досліджень (територіальний та просторовий підходи), надано їх критичний аналіз. Запропоновано визначення приморського регіону з позицій глобального підходу, акцентуючи увагу передусім на системно-функціональних властивостях. Виділено об'єктивні закономірності функціонування приморського регіону в умовах глобалізації.

Ключові слова: глобалізація, приморський регіон, рубіжна комунікативність, транскордонність, глобальний підхід.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сьогодні сучасний стан та перспективи розвитку регіонів України потрібно оцінювати в контексті глобалізаційних процесів, які характерні для сучасного етапу розвитку світового господарства, мають всеохоплюючий характер і є наслідком дії нових тенденцій світового значення. Підґрунтям для цих процесів стали глибинні перетворення, які відбувалися під впливом розвитку економічних та політичних взаємовідносин між країнами, також їх слід визнати об'єктивною основою зміни позиціонування національних регіонів і у світовій архітектурі суспільних відносин, і в їх ролі в розвитку економіки держави.

Найбільше такі процеси проявляються в регіонах так званої «рубіжної комунікативності», які розвиваються у своєрідних умовах і мають просторово зумовлені фактори розвитку. До цього типу відносяться приморські регіони, які характеризуються багатокomпонентним потенціалом розвитку [17]. Слід вказати на виключну роль, яку відіграли узбережжя морів і океанів у становленні людської цивілізації та розвитку окремих народів і країн, значний геоекономічний, геополітичний, соціальний, екологічний інтерес до приморських регіонів, який формується на всіх територіальних рівнях – від локального до світового. Тому очевидно, що роль приморських регіонів, спроможних реалізувати власний транскордонний та інтеграційний потенціал, зростає сьогодні в умовах глобалізації, що потребує нових наукових підходів до дослідження їх розвитку з урахуванням глобальних детермінант.

Аналіз останніх досліджень цієї проблеми. Починаючи із 70-х рр. ХХ ст., географічне дослідження приморських регіонів проводилось у межах декількох наукових шкіл – московської, ленінградської, владивостоцької та одеської. Серед вітчизняних учених значний внесок у суспільно-географічні дослідження морського узбережжя країни зробили такі вчені, як О. Г. Топчієв, В. О. Дергачов, І. О. Пилипенко та ін. Проблема впливу глобалізаційних процесів на розвиток регіонів

приділяється значна увага в працях і вітчизняних (О. Білорус, Ю. Макогон, О. Маруняк, А. Філіпенко), і зарубіжних учених (Ф. Бродель, Дж. Даннінг, П. Кругман, Т. Фрідмен та ін.), проте в цих роботах не приділялася особлива увага саме приморським регіонам, не враховувалася здатність до мобілізації та ефективного використання потенціалу приморського регіону в умовах посилення функції транскордонності під час активізації глобальних процесів, а також до оптимального поєднання можливостей та ресурсів приморських регіонів, що межують, для розв'язання спільних проблем та вирішення завдань регіонального розвитку.

Мета та завдання статті. Метою статті є узагальнення підходів до визначення приморського регіону, спираючись на концептуальне розуміння його як інтегрованої, багаторівневої відкритої суспільно-географічної системи, розвиток якої слід розглядати крізь призму трансформації структури під впливом глобальних флуктуацій. Основними завданнями цієї статті є:

- розглянути основні теоретико-методологічні підходи до визначення приморського регіону;
- виявити системно-функціональні властивості приморського регіону;
- виділити об'єктивні закономірності функціонування приморських регіонів в умовах глобалізації.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Дослідження приморських регіонів має складний, багатоаспектний та міждисциплінарний характер. Із позицій завдань управління в зарубіжній практиці прибережна зона (смуга) розглядається в територіально-екологічному аспекті як територія, що складається з морської та сухопутної частин, які несуть підвищене антропогенне навантаження, що вимагає особливої регламентації діяльності. В Україні, незважаючи на постійний науковий інтерес до приморських регіонів протягом останніх двох десятиліть, на сьогодні не існує законодавчо закріпленого визначення цього поняття. Окремі питання стосовно прибережної зони приморського регіону мають еколого-містобудівний характер і регламентуються більш ніж 15 законодавчими актами, у тому числі «Про затвердження Загальнодержавної програми охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів», «Про природно-заповідний фонд України», «Про курорти», «Про генеральну схему планування території України», «Про охорону культурної спадщини» та ін. Так, автори проекту Закону України «Про прибережну смугу морів» пропонують визначати прибережну зону як зону контакту суші з морем, яка включає природні комплекси – і береги, і прилеглу морську акваторію в межах, що дають змогу забезпечити екологічно збалансований розвиток прибережних територій, збереження прибережних і морських ландшафтів та екосистем від забруднення і знищення, – територія з режимом обмеженої і регульованої господарської чи іншої діяльності [10]. Згідно з проектом Закону України «Про використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища у прибережній смузі морів», прибережна смуга морів поєднує внутрішні і територіальні води морів України разом з об'єктами морського призначення, а також території в межах базових адміністративних одиниць, що межують із берегом моря, морських заток і лиманів (естуаріїв) [10]. Загальнодержавна програма охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів містить окремий підрозділ «Створення системи інтегрованого управління природокористування у прибережній смузі морів», у якому прибережна смуга розглядається як «ділянка контакту суші та моря, яка включає природні комплекси берега та прилеглої морської акваторії» [8]. Отже, наведені вище визначення відображають різні підходи до виділення приморських територій, акцентуючи увагу передусім на особливостях тільки прибережних екосистем, не регламентують їх соціально-економічні аспекти розвитку і не враховують соціальний, гео економічний, геополітичний характер проблем, що виникають під час взаємодії цього простору з іншою частиною приморського регіону та прилеглими територіями.

Згідно із Законом про управління прибережною зоною США, до неї відносяться прибережні морські води і розміщені під ними або над ними підняття землі, а також узбережжя з розташованими на ньому або під ним водотоками, острови, райони, що тимчасово пересихають, підтоплюються, а також пляжі. Сухопутні кордони прибережної зони визначаються на певній відстані від моря, що дає змогу забезпечити контроль над відповідним районом суші, і, як сказано в Законі, «використання якого надає безпосередній та істотний вплив на прибережні води» [20]. Модельні закони про стале управління у прибережних зонах ЄС трактують їх як географічний район, що складається і з сухопутної, і з морської частин, «щонайменше включає в себе всі територіальні моря або їх частини», а також «територію місцевих адміністративних утворень, що примикають до моря» [20]. Звертаємо увагу на те, що ці визначення акцентують увагу виключно на територіальному аспекті понять і

не враховують складні й різноманітні соціально-економічні зв'язки, які виникають саме внаслідок територіальної специфіки приморського регіону.

Європейська комісія дає більш комплексне визначення та під прибережною зоною розуміє смугу суші і моря, ширина якої змінюється залежно від характеру навколишнього середовища й управлінських завдань. Вона рідко збігається з адміністративними одиницями або одиницями планування та визначається масштабами діяльності людини, пов'язаної з використанням ресурсів узбережжя [22].

З погляду дослідницьких цілей фундаментальної та прикладної науки, однозначного визначення приморського регіону також немає. Із 60–70-х рр. XX ст. у розвинених приморських державах використовуються поняття «прибережна (берегова) зона» – *coastal zone*, або «прибережний (береговий) простір» – *coastal area*. З географічного погляду, термін не має чітко визначеного значення, і прибережна зона морів розуміється як територія, яка поєднує узбережжя, берег і шельф. При цьому в науці про морські береги *берег* у широкому сенсі мають на увазі як берегову зону, що включає в себе власне берег із пляжем і підводний береговий схил (прибережжя). Саме берегова зона відрізняється найбільшою складністю і суперечливістю розвитку за рахунок інтенсивної взаємодії всіх геосфер земної поверхні [7, с. 9]. У вузькому сенсі берег являє собою вузьку смугу суші з відповідними формами рельєфу, що утворена морем при його середньому багаторічному рівні.

Із позицій конкретно-наукових досліджень можна виокремити два основних підходи до вивчення приморських регіонів – територіальний та просторовий.

Територіальний підхід заснований на особливостях формування території приморського регіону та оперує поняттями «приморська територія», «прибережна територія», «приморська зона», «прибережна зона» зі спробами термінологічного поділу приморських територіальних утворень. Прибережну зону чи територію розглядають як поєднання територіальних та аквально-територіальних утворень, а приморську територію – тільки як територіальну частину, прилеглу до моря, яка відрізняється більш віртуалізованим характером через визначення кордонів залежно від конкретних цілей дослідження. Автори підкреслюють концентрацію в прибережних середовищах відповідних природних і антропогенних систем, що перебувають у взаємодії, передусім людський і природний фактори [19], та чинник безперервного або короткострокового впливу моря на розвиток території в межах стику морської і сухопутної частин берегової лінії [21].

Так, за визначенням Н. А. Айсбулатова, прибережна зона – ділянка прибережної акваторії, у тому числі розміщених під нею або над нею піднятих земель, а також частина суші, що омивається цими водами, які взаємно впливають на стан один одного [1]. В. В. Булюк, роблячи спробу термінологічної систематизації, розрізняє поняття приморського регіону та прибережної зони. Він визначає приморський регіон як об'єкт вторинного територіального поділу праці України, в основу якого покладено наявність загальних природно-кліматичних геосупільних територіальних ознак. Приморським регіоном названа територія, яка безпосередньо примикає до Чорного та Азовського морів [2]. Подібні ідеї простежуються й у Г. Г. Гогоберідзе, який прибережну зону розуміє як область, що включає частину суші і частину моря, які перебувають у значній і безпосередній взаємодії. Вона складається з акваторії прилеглих вод, берегової лінії і вздовжберегових частин суші. Відповідно, приморську територію розуміють як обмежену частину суші вздовж берега з притаманними їй природними й антропогенними властивостями і ресурсами, яка характеризується площею як особливим видом «просторового» ресурсу, географічним положенням та іншими економічними, політичними і військовими якостями залежно від об'єкта конкретної діяльності або дослідження [3].

Просторовий підхід, на відміну від територіального, концентрує найбільшу увагу не на територіальному складі приморського регіону, а на функціональних властивостях господарського комплексу, розглядаючи приморське розташування як чинник формування самостійної суспільно-географічної системи з яскраво вираженою двоїстою сутністю, на відміну від континентальної форми організації господарства [9; 13; 14]. Ю. Г. Саушкін і С. В. Михайлов запропонували термін «приморський комплекс продуктивних сил як поєднання низки промислових і транспортних підприємств, для яких характерні взаємні господарські зв'язки, з одного боку, і зв'язки з морем, з іншого» [11]. В. О. Дергачов використовує поняття «природно-господарська контактна зона “суша–море”» [6], пізніше конкретизуючи це поняття і пропонуючи термін «портово-промисловий комплекс» як планомірно сформоване об'єднання морських портів, промислових підприємств, морських поселень, соціально-виробничої інфраструктури, розміщення яких у береговій зоні морів викликано експлуата-

цією природних ресурсів морів і океанів, забезпеченням зовнішньоекономічних та інших зв'язків [5]. Дещо інший підхід запропонував О. Г. Топчієв, котрий використовує термін «приморський господарський комплекс» як особливий тип міжгалузевих комплексів, у якому переплітаються і взаємодіють різні галузі виробничої та невиробничої сфер при помітному переважанні портово-океанічної діяльності [15]. М. М. Тороп, узагальнюючи головні підходи і визначаючи їх спільні риси з позицій багатогалузевої структури, відкритості, взаємопов'язаності та єдиної цільової функціональності приморського регіону, пропонує використовувати термін «приморський інтегральний економічний район» – територіально-виробничий комплекс, що включає всю гаму відносин і всю сукупність зв'язків акваторії та прилеглої території [18]. Автор зазначає, що приморський інтегральний економічний район має тільки йому властивий фактор регіонального розвитку – акваторію, взаємозв'язок із якою є необхідною умовою для утворення і подальшого функціонування району. Акваторія, прилегла територія у взаємозумовленому поєднанні з іншими природними ресурсами утворюють потенціал розвитку району. Структура приморського регіону формується в результаті поєднання центральної (морської) та периферійної (континентальної) форм діяльності, що проявляється в особливому фасадному типі організації продуктивних сил [4; 12; 16].

Загалом просторовий підхід дає більш повне уявлення про процеси, що характеризують приморський регіон як виокремлену просторову структуру, про особливості його господарської спеціалізації з урахуванням приморських видів діяльності, виділяє морські порти і зони їх впливу як основу просторового каркасу.

У цілому слід констатувати певну недосконалість і управлінських, і конкретно-наукових підходів до визначення приморського регіону. При цьому найбільша концентрація розробок спостерігається у сфері вивчення прибережної зони приморського регіону з позицій її надзвичайно високої атрактивності для розселення населення і багатьох видів діяльності, підвищеної біосферної цінності контактної смуги «суша–море», а також високої екологічної уразливості як результат конфліктогенного розвитку. Незважаючи на накопичений науковий досвід, у вітчизняній та зарубіжній науці досі не сформований єдиний підхід не тільки до принципів вичленування і структурування просторових утворень, що формуються в контактній зоні «суша–море», а й до їхніх назв, що викликає суб'єктивне використання системоутворюючих понять приморського регіону – «прибережні зони», «приморські території», «портово-прикордонні комплекси», «приморські економічні зони», «прибережно-морські системи», «морські екосистеми» залежно від цілей конкретного дослідження.

Понятійно-термінологічна невизначеність загострює проблему вивчення структури приморського регіону, яка традиційно розглядається в контексті функціональних критеріїв ландшафтної, екостичної та інфраструктурної організації й охоплює концептуальні засади управління і регулювання розвитку «внутрішньої цілісності регіону». Тому виділення елементів структури приморського регіону визначається передусім факторами розміщення з урахуванням віддаленості від берегової лінії, що зумовлено інтенсивністю внутрішньорегіональних вертикальних зв'язків, проте не враховує зв'язки горизонтального характеру національного та міжнародного рівнів. Це не дає змоги досліджувати приморський регіон як функціональний елемент суспільно-географічної системи не тільки держави, а й глобального економічного простору в контексті міжрегіонального та транскордонного співробітництва.

Тому з позицій глобального підходу до приморського регіону слід наголосити на використанні саме терміна «приморський», а не «прибережний» або «береговий». Цей термін означає приморське розміщення, але не обмежується тільки смугою безпосереднього контакту «суша–море», що дає змогу врахувати більш віддалені від узбережжя території, економічна діяльність яких сформувалася під впливом акваторії й орієнтована на обслуговування морського господарства, а також зворотний (континентальний) вплив як один із факторів трансформації структури регіону.

Враховуючи значну інтенсивність зовнішніх флуктуацій, приморський регіон необхідно розглядати передусім у функціональному відношенні – як складну просторово-специфічну відкриту систему, що відрізняється інтеграційним характером відтворювального процесу, пов'язаного з розвитком територіально зумовлених видів діяльності в поєднанні з інтенсивними трансрегіональними економічними й соціогуманітарними зв'язками, речовими, енергетичними, інформаційними, фінансовими та іншими потоками в умовах рубіжної комунікативності. Тому, виходячи із системних властивостей приморського регіону, серед об'єктивних закономірностей його функціонування слід виділити:

- системно-синергетичний характер, який означає наявність таких ознак, як емерджентність, невірноваженість, чергування стійких і нестійких станів та етапів розвитку;
- стадійно-еволюційний характер розвитку, що проявляється в послідовній зміні окремих стадій, формацій, циклів і фаз розвитку в цілому та в окремих підсистемах;
- дихотомічний характер, зумовлений поєднанням внутрішньої однорідності (концентрація, інтеграція, конвергенція економічних, технічних, соціальних, інформаційних, природних ресурсів) і неоднорідності (диференціація, дезінтеграція, дивергенція під впливом неоднорідності простору), а також впливом глобальних флуктуацій на ендогенні механізми відтворення;
- діалектичний характер, зумовлений поєднанням взаємовиключних типів просторової організації економіки, зокрема, промислово-торговельного, у тому числі діяльність інфраструктури, та рекреаційно-туристичного, зокрема екологічний туризм; об'єднанням функціональних навантажень берегової і морської підсистем; відповідністю питань національної безпеки при значному зовнішньому інвестиційному потенціалі; концентрацією економічного потенціалу і населення при ключовому значенні у вирішенні екологічних завдань планетарного рівня;
- просторову цілісність у територіальному, функціонально-компонентному і структурно-галузевому проявах, що зумовлено певною локалізацією природних, економічних і соціальних підсистем в обмеженому приморському просторі;
- ієрархічність просторових структур, яка відображається у «вертикальній» впорядкованості і взаємозумовленості розвитку підсистем усередині регіону, що тісно пов'язано з дифузним характером просторового розвитку; а також «горизонтальних» зв'язках під впливом міжрегіональних взаємодій національного та міжнародного рівня;
- мультиплікативну зумовленість, що пов'язано із синергетичним впливом факторів та умов розвитку – формуванням поряд із системоутворюючими компонентами додаткових, обслуговуючих, допоміжних та ін.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, приморський регіон слід розглядати не тільки як територію, яка завдяки власним специфічним умовам і чинникам є місцем розміщення населення, певних видів господарської діяльності, або простір взаємодії континентальних та морських підсистем у зоні їх контакту. Приморський регіон передусім – це взаємозумовлена сукупність функціональних підсистем та їх структур, просторово-часовий розвиток яких відбувається в результаті трансформації внутрішніх і зовнішніх взаємозв'язків. Рушійною силою цієї трансформації є синергія інтересів множинності суб'єктів глобального, національного і регіонального рівнів, поява нових форм просторової організації, зумовлених дифузією інновацій і нововведень глобальної соціально-економічної природи. З позицій подальшого дослідження зазначені закономірності функціонування приморського регіону, враховуючи принцип холистичності в макромасштабних дослідженнях суспільно-географічних систем, мають стати основою для виділення системи макропідходів до дослідження структури приморського регіону.

Джерела та література

1. Айсбулатов Н. А. Деятельность России в прибрежной зоне моря и проблемы экологии / Н. А. Айсбулатов. – М. : Наука, 2005. – 364 с.
2. Булюк В. В. Засади розвитку приморських регіонів в системі міжрегіонального співробітництва : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.10.01 / В. В. Булюк ; НАН України. Ін-т регіон. дослідж. – Львів, 2006. – 18 с.
3. Гогоберидзе Г. Г. Прибрежная зона : основы понятийного аппарата и принципы геостратегического развития / Г. Г. Гогоберидзе // Проблемы современной экономики. – 2008. – № 3. – С. 384–388.
4. Дергачев В. А. Морское хозяйство (социально-морские аспекты формирования и развития) / В. А. Дергачев. – Киев : Наук. думка, 1986. С. 15–23.
5. Дергачев В. А. Портово-промышленные комплексы : теория и практика формирования / В. А. Дергачев. – Киев : Наук. думка, 1988. – 128 с.
6. Дергачев В. А. Социально-экономические проблемы территориальной организации производительных сил в Украинском Причерноморье и Приазовье / В. А. Дергачев, Е. А. Михайлюк, Н. А. Тараканов // Географические аспекты изучения Мирового океана. – Л. : Изд. ГО СССР, 1985. – С. 104–105.
7. Ефремов А. В. Природные ресурсы прибрежной зоны Крыма и их оценка / А. В. Ефремов. – Симферополь : НАПКС, 2009. – 508 с.
8. Загальнодержавна програма охорони та відтворення довкілля Азовського і Чорного морів: затверджена Законом України від 22 березня 2001 р. № 2333-III [Електронний ресурс] // Відом. Верховної Ради. – 2001. – № 28. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

9. Каплин П. А. Новейшая история побережий Мирового океана / П. А. Каплин. – М. : МГУ, 1973. – 265 с.
10. Комплексное управление прибрежной зоной: от теории к практике [Электронный ресурс]. – Одесса ; Овидиополь, 2007. – Режим доступа : http://www.crs.org.ua/assets/files/iczm_ovidiopol.pdf
11. Михайлов С. В. Экономика Мирового океана / С. В. Михайлов. – М. : Экономика, 1966. – 272 с.
12. Морское хозяйство. Социально-экономические аспекты формирования и развития / В. С. Панюков, В. А. Дергачев, П. Д. Крисиллов [и др.]. – Киев : Наук. думка, 1986. – 112 с.
13. Немченко Л. В. Формирование территориально-производственных комплексов и океаническое природопользование / Л. В. Немченко, П. А. Масляк // Тез. докл. Всесоюз. конф. «Вопросы географии океанов» (Калининград, сент., 1983 г.). – Л. : [б. и.], 1983. – С. 124–125.
14. Осипов Б. А. Региональная экономика (экономический потенциал и проблемы развития регионов) / Б. А. Осипов. – Владивосток : ДВИК, 1994. – С. 35.
15. Топчиев А. Г. Приморские хозяйственные комплексы: понятийно-концептуальный анализ / А. Г. Топчиев, А. И. Полоса // Приморские регионы: географические и социально-экономические проблемы. – Владивосток : Изд-во ДВЦ АН СССР, 1987. – С. 42–50.
16. Топчів О. Г. Приморські зони України (ресурсний потенціал, пріоритетні функції, територіальна організація) / О. Г. Топчів, О. І. Полоса, П. А. Пузирний, І. В. Хомич // Укр. геогр. журнал. – 1994. – № 12. – С. 18–25.
17. Топчів О. Українське Причорномор'я: потенціал, проблеми та стратегія економічного розвитку / О. Топчів, В. Коровкін, П. Пузирний // Євразійський кур'єр. – 1994. – Вип. 1. – № 28. – С. 32.
18. Тороп Н. Н. Приморский интегральный экономический район как объект исследования социальной и экономической географии [Электронный ресурс] / Н. Н. Тороп // Ученые зап. ТНУ. – Т. 14 (53). – № 1. – Режим доступа : <http://www3.crimea.edu/tnu/magazine/scientist/edition14/tom1geography/article29.htm>
19. Management Arrangements for the Development and Implementation of Coastal Zone Management Programmes. International Conference on Coastal Zone Management. – 1993. – P. V.
20. Model Law on Sustainable Management of Coastal Zones and European Code of Conduct for Coastal Zones. Committee responsible for the activities of the Council of Europe in the field of biological and landscape diversity. Nature and Environment Series. – № 101. – Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2000.
21. Taussik J. Planning in the Coastal Zone : Development Plans and the Interpretation of the Coastal Zone / J. Taussik. – University of Portsmouth. Centre for Coastal Zone Management. – 1994. – P. 4–5.
22. The Situation in Europe's Coastal Zones [Electronic resource]. – Access mode : europa.eu.int/comm/environment/iczm/situation/ht,1012

Страчкова Наталья. Приморский регион: сущность и подходы к определению. Выделен и обобщен отечественный и зарубежный опыт к определению сути приморского региона. Обозначены подходы к определению приморского региона в контексте задач управления и конкретно-научных исследований – территориальный, основанный на особенностях формирования территории приморского региона, и пространственный, учитывающий свойства хозяйственного комплекса приморского региона, осуществлен их критический анализ. Предложено определение приморского региона с позиций глобального подхода с учетом системно-функциональных свойств под влиянием интенсивных трансрегиональных потоков в условиях рубежной коммуникативности. Выделены закономерности функционирования приморского региона в условиях глобализации – системно-синергетический, стадийно-эволюционный, дихотомический и диалектический характер, пространственная целостность в территориальном, функционально-компонентном и структурно-отраслевом проявлениях, иерархичность пространственных структур, мультипликативная обусловленность.

Ключевые слова: глобализация, приморский регион, рубежная коммуникативность, трансграничность, глобальный подход.

Strachkova Natalya. The Coastal REGION: the Nature and Approaches to the Definition. Isolated and generalized national and international experience to the definition of the essence of the seaside region. Identified approaches to determining the maritime region in the context of management objectives and specific research – territorial, based on the characteristics of the formation of the seaside region and spatial taking into account the properties of the economic complex of the coastal region, carried out their critique. A definition of the seaside region from the standpoint of a global approach taking into account the systemic-functional properties under the influence of intense trans-regional flows in boundary communication skills. Identified patterns of functioning maritime region in the context of globalization – a systematic and synergetic, stage-evolutionary dichotomous and dialectical character, the territorial integrity of the spatial, functional component and structural-sectoral forms, hierarchical spatial structures, the multiplicative conditioning.

Key words: globalization, the coastal region, boundary communication skills, cross-border, global approach.

Стаття надійшла до редколегії
07.05.2013 р.